

पिँजडामा ग्रास कार्प माछा पालन प्रविधि

पिँजडामा मत्स्य पालन साधारणतया ठूला जलाशयहरू जस्तै ताल, रिजरभवाएर, समथरमा बग्ने नदी र ठूला पोखरीहरूमा गर्ने गरिन्छ। नेपालका ताल तथा रिजरभवायरमा प्राकृतिक आहारा खाएर हुर्कने माछा राखी पिँजडामा खेती गर्ने तरिका प्रचलनमा रहेको छ। यसका साथै ताल वा रिजरभवायर भित्र वा किनारामा हुने जलीय वनस्पति र घाँसहरू खुवाएर पिँजडामा माछा पाल्ने प्रविधिको समेत विकास भएको छ। पोखरा उपत्यकामा यस प्रविधिले माछाको उत्पादकत्व बढनाले कृषकहरूले राम्रो आम्दानी हुनुका साथै तालको वातावरण सुधार गर्न समेत मद्दत पुऱ्याएको छ।

पिँजडा बनाउने प्रविधि

नेपालमा आयातकार पिँजडा बढी प्रचलनमा छ। साधारणतया ५ मिटर लम्बाई, ५ मिटर चौडाई र २ मिटर गहिराई भएको (५० घन मिटर) पिँजडा व्यवसायिक हिसावले उपयुक्त मानिन्छ। पिँजडालाई बाँसको फ्रेमको सहायताले पानीमा तैराउन सकिन्छ भने एकै ठाउँमा स्थिर राख्न पिँजडा झुण्डिएको बाँसको चारै कुनामा डोरीले बाँधी अर्को कुनामा हुंगा बाँधी जलाशयमा केही पर खसाल्नु पर्दछ। यसरी ४-५ वटा पिँजडाको समूह बनाई एकै ठाउँमा स्थिर बनाई राख्न सकिन्छ।

पिँजडामा ग्रास कार्प माछा पालन प्रविधि

ग्रास कार्प १०-१५ ग्राम साईजको अर्थात घाँस खान सक्ने भएपछि भुरा स्टक गर्नुपर्दछ। पिँजडामा औसत ५० ग्रामको भुरा १० गोटा प्रति घन मिटर (एउटा पिँजडामा ५०० गोटा) को दरले राख्नु पर्दछ। माछा भुरा स्टक गरिएको पिँजडामा तालबाट सङ्कलन गरी हाईड्रिला वा अन्य झार प्रतिदिन माछाले खान सक्ने जति दिनुपर्दछ। लगभग ६ महिनासम्म घाँस खुवाई हुर्काइएको ग्रास कार्प माछाको सरदर तौल ५०० ग्राम हुन्छ। पिँजडामा ग्रास कार्पले शारीरिक तौलको दैनिक दुई गुणासम्म घाँस खाने गर्दछ। १२ देखि १५ महिनाको अवधिमा माछाको औसत तौल १.५ केजी सम्म हुन्छ र माछाको मृत्युदर न्यून (बढीमा ५%) रहन्छ। पिँजडामा ग्रास कार्प माछाको दैनिक बृद्धिदर ३ ग्रामसम्म हुने भएकोले माछाको उत्पादकत्व ८.४ के.जी. प्रति घन मिटर (१५ महिना अवधिका) लिन सकिन्छ। पिँजडामा ग्रास कार्प माछा पालन प्रविधिबाट परम्परागत रूपमा पिँजडामा पालिने माछा भन्दा डेढ गुणा बढी उत्पादन हुने र बजार मूल्य पनि बढी हुने भएकोले बढी आम्दानी लिन सकिन्छ। आम्दानी र खर्चको तुलना गर्दा पिँजडामा ग्रास कार्प माछा पालन गर्दा वार्षिक रूपमा स्थिर पूँजीको लगानीमा ७० प्रतिशत र चालु पूँजीको तुलनामा ५८ प्रतिशतसम्म नाफा लिन सकिन्छ।

पिँजडामा ग्रास कार्प माछा पालनको विवरण

विवरण	परिमाण
पिँजडाको आयतन	५० घ.मी.
माछा संख्या	१० गोटा प्रति घ. मी.
स्टक गर्ने माछाको तौल	५० ग्राम प्रति माछा
माछा पालिने अवधि	१२-१५ महिना
माछाको उत्पादन तौल	२५०-५४० केजी
माछा बाँच्ने दर	९५%
दैनिक बृद्धिदर	३.१ ग्रा./दिन/माछा
माछाको उत्पादकत्व	८.४ केजी प्रति घ. मी.